

ВІДГУК
офіційного опонента
кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри обліку і
оподаткування Львівського національного університету ветеринарної
медицини та біотехнологій імені С. З. Гжицького
Прокопишин Оксани Степанівни на дисертаційну роботу
Попела Олександра Павловича «Інноваційна стратегія розвитку
промислових підприємств в умовах цифровізації економіки»,
подану на здобуття ступеня
доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент»

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Сучасне бізнес-середовище в Україні характеризується високим рівнем економічних, політичних і соціальних ризиків. Найбільш руйнівний вплив на промисловий сектор чинить військова агресія, яка обмежила можливості для технологічного оновлення та реалізації довгострокових стратегій. Водночас суб'єкти господарювання знаходять способи адаптації до кризових умов: вони освоюють нові напрями діяльності, інвестують в інновації та сучасне обладнання, прагнучи зміцнити свої позиції на світовому ринку.

Процес формування цифрової економіки безпосередньо пов'язаний з масштабним впровадженням ІТ-технологій у промисловому секторі. Цифрові інструменти забезпечують суб'єктам господарювання нові конкурентні переваги, що зумовлює необхідність їхньої адаптації до особливостей виробництва та управління. Водночас цифрова модернізація генерує специфічні виклики й загрози, нейтралізація яких можлива лише за умови створення ефективної системи стратегічного управління. При цьому цифрові технології є невід'ємною складовою інноваційного розвитку промислових підприємств, а їх впровадження виступає важливим елементом реалізації сучасних інноваційних стратегій. Це зумовлює актуальність поглиблення теоретичних положень, удосконалення методичних підходів і розроблення практичних рекомендацій щодо формування та реалізації інноваційних

стратегій розвитку промислових підприємств з урахуванням викликів і можливостей цифрової економіки.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана в межах планів науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за такими темами: «Науково-прикладні засади реалізації державної політики розвитку підприємництва в умовах децентралізації влади» (номер державної реєстрації 0120U101816, 2020–2024 рр.), у межах якої автором поглиблено концептуальні підходи щодо обґрунтування структури інноваційно-цифрової екосистеми промислових підприємств; «Стратегічне управління підприємствами в умовах війни та післявоєнної відбудови» (номер державної реєстрації 0124U004476, 2024–2027 рр.), де автором удосконалено систематизацію інноваційних ризиків цифрової трансформації промислових підприємств.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність

Представлені в дисертації наукові положення, висновки і рекомендації комплексно вирішують актуальне наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів та розширенні прикладного інструментарію формування інноваційної стратегії розвитку промислових підприємств під впливом цифровізації.

Теоретико-методичні положення, рекомендації та висновки автора характеризуються високим рівнем достовірності. Робота відзначається логічною архітектонікою: здобувач продемонстрував системний підхід до постановки проблеми й формулювання завдань, обравши для їх вирішення адекватні та ефективні методи дослідження.

Обґрунтованість наукових результатів, висновків і рекомендацій забезпечується використанням загальнонаукових та спеціальних методів

наукового дослідження. Під час проведення наукового дослідження використано такі методи: контент-аналіз, метод класифікації, системний підхід, методи абстрагування та узагальнення, діаграму причинно-наслідкових зв'язків Ісікави, метод систематизації, метод групування, статистичні методи, кореляційно-регресійний аналіз, метод інтегральної оцінки, детерміністичний підхід, методи індукції та дедукції, процесний підхід, методи моделювання, метод стратегічного аналізу, системно-структурний підхід, графоаналітичний і табличний методи.

Наукова новизна одержаних результатів

До основних найважливіших наукових здобутків автора, що становлять новизну дисертаційної роботи, належать такі:

удосконалено:

- наукові підходи до обґрунтування типів інноваційних стратегій промислових підприємств в умовах цифрової трансформації (стратегія цифрового лідерства, стратегія еволюційної модернізації, стратегія системної цифрової трансформації, стратегія локальної цифрової трансформації), які визначені на основі аналізу доцільності використання інформаційних інновацій, наявних умов для їхнього ефективного застосування;
- концептуальні підходи щодо обґрунтування структури інноваційно-цифрової екосистеми промислових підприємств, що було реалізовано через дослідження особливостей взаємодії інноваційної та цифрової підсистем, визначення основних суб'єктів екосистеми, її ресурсного забезпечення, основних процесів, реалізація яких дає можливість поглибити взаємодію між зазначеними суб'єктами з урахуванням їхнього внутрішнього потенціалу, забезпечити досягнення спільних цілей та підтримати інноваційний розвиток промислових підприємств;
- систематизацію інноваційних ризиків цифрової трансформації промислових підприємств, які були поділені на дві групи: ендогенні (формується в результаті інноваційної діяльності, завдяки використанню

цифрових технологій) та екзогенні (виникають у зовнішньому інноваційному середовищі в результаті цифрової модернізації окремих галузей господарства, національної економіки). Це дало змогу здобувачу обґрунтувати заходи управління такими ризиками, враховуючи специфічні риси інноваційних та цифрових ризиків, а також визначити їхній взаємозв'язок;

– методичні положення щодо обґрунтування інноваційного потенціалу промислових підприємств, які були розширені методикою визначення інтегрального індикатора такого потенціалу, який запропоновано обчислювати через оцінку виробничої, маркетингової, операційної, інвестиційної, інтелектуальної та фінансової компонент; це дало змогу розподілити промислові підприємства за цим параметром на такі групи: стійкі, середньостійкі та нестійкі до інноваційного розвитку суб'єкти господарювання;

набули подальшого розвитку:

– поглиблення понятійно-категоріального апарату теорії управління у частині уточнення сутності категорії «стратегія промислового підприємства», що було реалізовано через дослідження змісту дефініції «стратегія», обґрунтування особливостей економічної діяльності промислових підприємств як суб'єктів господарювання. Це дало можливість аспіранту конкретизувати основні види стратегії зазначеного підприємства та виокремити місце інноваційної стратегії в їх сукупності;

– теоретичні підходи до обґрунтування змісту дефініції «інноваційна стратегія промислового підприємства» через детальний розгляд змісту категорій «інновація», «інноваційний розвиток», «інноваційний потенціал» та «інноваційна стратегія». Запропоновано інноваційну стратегію промислового підприємства розглядати як комплексну та унікальну перспективну концепцію, в якій визначено сукупність цілей, принципів, механізмів, ресурсів та управлінських дій щодо модернізації виробництва, удосконалення системи управління з метою забезпечення довгострокового розвитку, підвищення ефективності та конкурентоспроможності такого суб'єкта господарювання завдяки розробленню та використанню інноваційних технологій;

– класифікація видів інноваційної стратегії промислового підприємства, які були систематизовані за такими критеріями: рівнем активності впровадження майбутніх змін; способом використання інновацій; рівнем врахування потенціалу цифрових технологій; рівнем ризику впровадження; терміном впровадження; рівнем гнучкості; джерелами використання фінансових ресурсів для реалізації; об’єктом пріоритетності розвитку. Це дало змогу здобувачу виокремити окремі типи стратегій цифрової трансформації промислових підприємств;

– наукові положення щодо обґрунтування змісту поняття «інноваційно-цифрова екосистема», які були поглиблені через синтез теоретико-методологічних засад функціонування інноваційної та цифрової систем промислових підприємств, виокремлення передумов та особливостей формування такої екосистеми. Запропоновано інноваційно-цифрову екосистему промислового підприємства розглядати як функціонально узгоджену систему взаємодії інноваційної та цифрової підсистем підприємства, які формують простір для співпраці суб’єктів, що мають здатність долучатися до процесу розроблення інноваційних рішень на основі використання цифрових технологій, адаптуючи внутрішній потенціал та використовуючи власні можливості, з урахуванням необхідності узгодження їхніх інтересів з метою створення, впровадження та масштабування інноваційних рішень для забезпечення ефективності функціонування підприємства.

Практичне значення результатів дослідження

Результати дисертаційної роботи використовуються в діяльності: Департаменту економічного розвитку Чернігівської обласної військової адміністрації – під час розроблення стратегічних напрямів розвитку економіки регіону та Плану заходів з реалізації Стратегії сталого розвитку Чернігівської області враховано рекомендації щодо аналізу бар’єрів цифрової трансформації промислових підприємств, що сприяло розробці комплексних рекомендацій для їх подолання, оптимізації процесів впровадження цифрових технологій та

підвищенню їх ефективності, а також забезпеченню стійкого розвитку підприємств у конкурентному середовищі (довідка 01.01-20/265 від 10.02.2026 р.); Чернігівської регіональної торгово-промислової палати – використано наукові положення щодо напрямів та інструментів стимулювання цифрової трансформації промислових підприємств та відповідних сценаріїв такої трансформації під час підготовки інформаційних матеріалів і заходів із підтримки бізнесу (довідка № 20/01 від 09.03.2026 р.); ТОВ «Багатопрофільне підприємство «АТІЛОС» – враховано наукові положення щодо розроблення організаційно-економічного механізму цифрової трансформації промислових підприємств та результати проведеного SWOT-аналізу при оновленні стратегічних планів розвитку підприємства та впровадженні інноваційних рішень (довідка № 29 від 03.03.2026 р.); ТОВ «Торговий дім «ВІАТ» – враховано в процесі вдосконалення підходів до управління діяльністю товариства запропоновані в дослідженні інструменти стимулювання цифрової трансформації підприємств, а також визначені бар'єри цифрової трансформації (довідка № 53 від 20.02.2026 р.); Національного університету «Чернігівська політехніка» – використано в навчальному процесі кафедри менеджменту та адміністрування під час розроблення методичних матеріалів, а також проведення лекційних і практичних занять із таких освітніх компонентів: «Маркетинговий менеджмент», «PR-менеджмент», «Управління бізнес-процесами організації», «Інноваційно-інвестиційна політика підприємств» (довідка № 202/08-3090/ВС від 22.12.2025 р.).

***Повнота викладення результатів дослідження
в опублікованих працях***

Основні результати дисертаційної роботи опубліковано в 15 наукових працях, серед яких: дві статті в іноземних наукових виданнях, одна з яких входить до міжнародної наукометричної бази SCOPUS; п'ять статей у наукових фахових виданнях України, що входять до міжнародних наукометричних баз

даних; вісім праць апробаційного характеру. Загальний обсяг публікацій – 10,0 друк. арк.; особисто автору належить 6,9 друк. арк.

Автором дотримані вимоги пп. 8, 9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (з відповідними змінами), щодо кількості публікацій, відповідності опублікованих результатів тим, що містяться в дисертації, апробації її основних положень.

Дотримання принципів академічної доброчесності

Перевірка представлених матеріалів підтвердила дотримання автором академічної доброчесності. Усі викладені в дисертаційній роботі наукові положення, висновки та рекомендації є належно обґрунтованими.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

Оцінюючи представлену дисертаційну роботу загалом позитивно, вважаємо за доцільне відзначити певні дискусійні положення та висловити такі зауваження:

1. У підрозділі 1.1 автором здійснено детальний аналіз наукових підходів до трактування інноваційної стратегії. Водночас варто було б систематизувати наявні підходи за окремими науковими школами (ресурсною, процесною, компетентнісною, екосистемною), що дало б змогу чіткіше продемонструвати еволюцію відповідної наукової думки.

2. Позитивно оцінюючи проведений статистичний аналіз, варто зазначити, що робота виграла б від використання сценарного прогнозування

майбутніх тенденцій інноваційного розвитку підприємств на середньострокову перспективу.

3. У другому розділі доцільно було ширше розкрити регіональні відмінності цифровізації промислових підприємств України, що дозволило б більш повно охарактеризувати наявні диспропорції розвитку цих підприємств.

4. У третьому розділі доцільно було б окремо дослідити питання управління ризиками реалізації інноваційної стратегії на різних етапах її впровадження.

5. У роботі достатньо переконливо обґрунтовано напрями цифрової трансформації промислових підприємств. Проте, на нашу думку, було б доцільно детальніше розглянути особливості формування інноваційної стратегії для підприємств різного технологічного рівня (низькотехнологічних, середньотехнологічних та високотехнологічних виробництв).

Наведені зауваження та дискусійні положення не знижують загальної теоретичної та практичної значущості, обґрунтованості й достовірності основних положень дисертації.

Загальна оцінка роботи та її відповідність встановленим вимогам

Дисертаційна робота Попела Олександра Павловича «Інноваційна стратегія розвитку промислових підприємств в умовах цифровізації економіки» є завершеним, цілісним науковим дослідженням, виконана на актуальну тему, містить положення наукової новизни та має теоретичне і практичне значення.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах)», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261 (зі змінами й доповненнями) і вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти,

наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами).

Попело Олександр Павлович, автор дисертації «Інноваційна стратегія розвитку промислових підприємств в умовах цифровізації економіки», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 073 «Менеджмент».

Опонент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Львівського національного
університету ветеринарної медицини та
біотехнологій імені С.З.Гжицького

Оксана ПРОКОПИШИН

